

Rörelseförvärv enligt IFRS 3, artonde året: Rekordhög nedskrivning av goodwill

För artonde året i rad har Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson gått igenom börsbolagens koncernredovisningar med fokus på redovisningen av förvärv och identifieringen av immateriella tillgångar. Sedan ett antal år riktas särskild uppmärksamhet på efterföljande redovisning av goodwill. Även om nedskrivningarna av goodwill var högre 2022 än något tidigare år är nivån fortsatt låg. Författarna oroas över vad som framstår som godtyckligt agerande i företagen när det kommer till goodwill och att detta inte ifrågasätts av revisorerna.

Text: **Björn Gauffin och Sven-Arne Nilsson**

Inledning

KONCERNREDOVISNINGARNA I DE noterade företagens helårsrapporter för 2022 upprättades för artonde året enligt IFRS® Accounting Standards. Vi har åter studerat särskilt hur de förvärvande företagen

identifierar immateriella tillgångar. Dessutom för nionde gången även goodwill i den efterföljande redovisningen, särskilt nedskrivningar. Därtill för första gången förändring i avkastningskravet, WACC. Vidare beskriver vi fortsättningen av IASB:s projekt Business Combinations—Disclosures, Goodwill and Impairment, och nya debattinlägg samt andra undersökningar.

Ett viktigt inslag i *IFRS 3 Rörelseförvärv*, som gavs ut inför 2005, är utvecklade regler att alla identifierbara immateriella tillgångar ska redovisas skilda från goodwill (IFRS 3 2008 punkt B 31). Syftet med att reducera beloppet för goodwill är att göra sättet på vilket goodwill redovisas mindre viktigt. Vidare förfinas företags resultat genom att immateriella tillgångar med olika nyttjandeperioder skrivs av över dessa

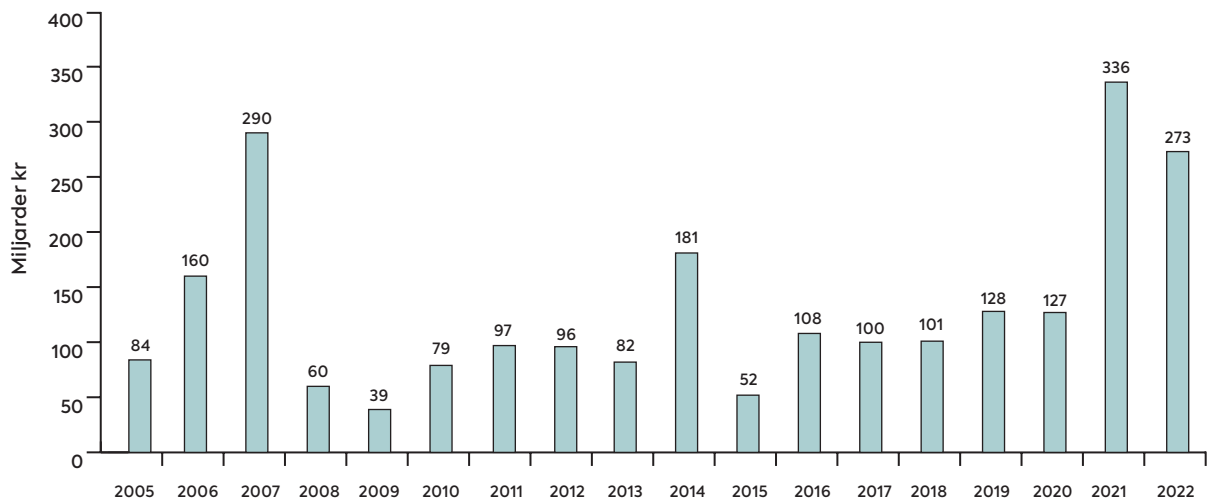
var för sig, eller värdenedgångsprövas och belastar resultatet enligt denna prövning. Därtill ändrades *IAS 36 Nedskrivningar* inför 2005 så att goodwill och identifierbara immateriella tillgångar med obestämbar nyttjandeperiod inte skrivs av utan endast prövas för värdenedgång minst årligen.

Vår studie av 2022

De sjuutton föregående undersökningarna har vi alltså nu följt upp, genom att undersöka samtliga 337 företag noterade på Stockholmsbörsen¹. Av dem genomförde 128 företag minst ett rörelseförvärv under 2022, alltså med förvärvsnot i koncernredovisningen, och vi har analyserat 120² av de företagen. Från och med elfte undersökningen har vi även med nedskrivningar av goodwill, denna gång av vart och ett av de 242 företagen med goodwill i balansräkningen.

Det totala förvärvsbeloppet blev 2022 cirka 273 miljarder, en minskning med 19 procent efter den enorma ökningen 2021 men mer än dubbelt så mycket som vart och ett av de föregående fem åren. För de tidigare åren se figur 1. Vi ser vidare en viss minskning av stora förvärvsbelopp: antalet förvärvande företag med förvärv totalt under året över 500 miljoner kronor uppgick 2022 till 58 företag, 2021 till 64 företag, 2020 till 32, 2019 till 35, 2018 till 33, efter såväl 2017 som 2016 40 företag.

Figur 1 Förvärvsbelopp

Fördelning på finansiella och materiella tillgångar, immateriella tillgångar och goodwill

Fortsatt relaterar vi tillgångskategorierna enligt förvärvsanalyserna, inklusive goodwill, till summan av dessa tillgångar. På så sätt undviks att statistiken påverkas av skuldsättningsgraden i förvärven och därmed den relativa köpeskillingen. Hela tiden är vi främst intresserade av identifieringen av immateriella tillgångar, och därmed goodwill som den resterande delen.

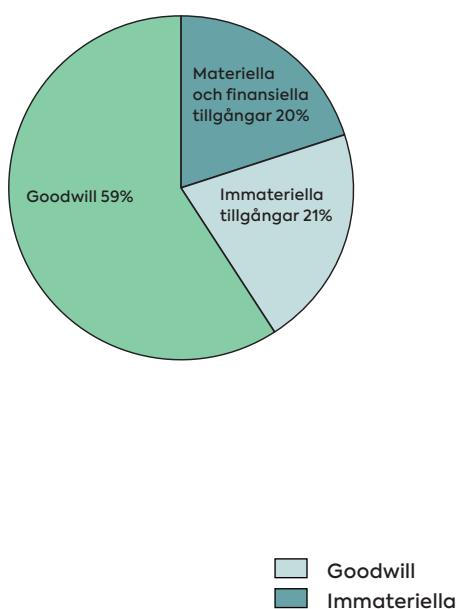
Studien av 2022 visar bland annat att av förvärvsanalysernas totala förvärvade tillgångar utgjorde i genomsnitt³ (figur 2):

- Finansiella och materiella tillgångar 20 procent
- Immateriella tillgångar (med avdrag för uppskjuten skatt), såsom varumärken, kundrelationer, patent, pågående forskning och utveckling, 21 procent
- Goodwill (resterande del) 59 procent

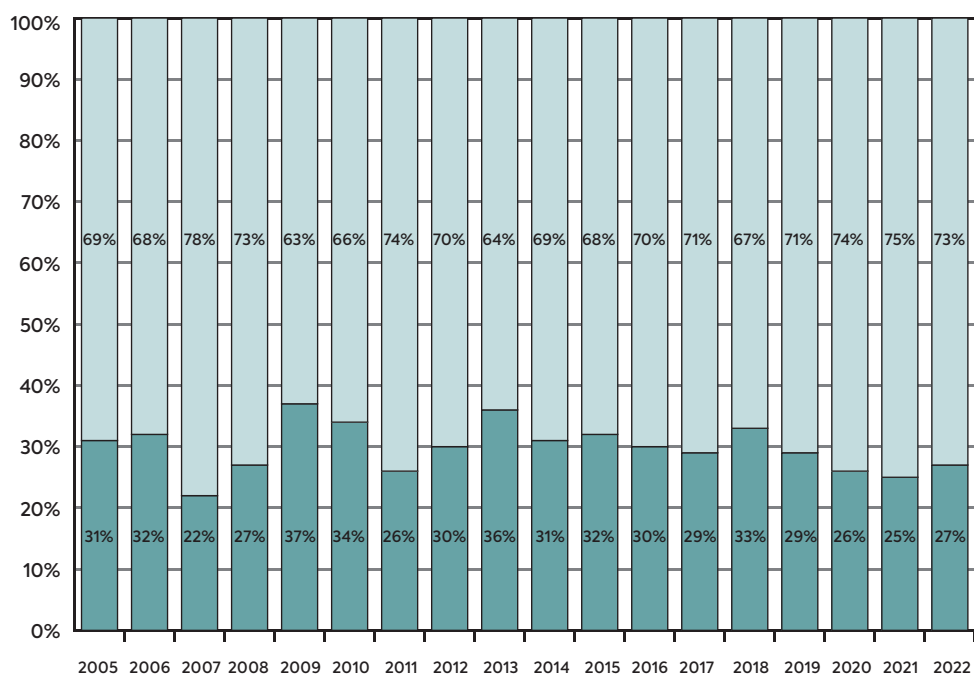
Utifrån vårt fokus på identifieringen av immateriella tillgångar visar vi att fördelningen på sådana tillgångar och goodwill ser ut enligt följande under alla arton åren (figur 3).

Året 2022 visar alltså en förbättring med 2 procentenheter och delad fjärdeplats så att säga nerifrån. Dock knappast något trenderbrott efter den negativa trenden de nio åren 2013–2021.

Figur 2 Fördelning av köpeskillning 2022

Figur 3 Utveckling 2005–2022 för alla förvärvande företag respektive år

”Gruppen 100 procent, goodwill men inga identifierade immateriella tillgångar, är därmed 2022 den bästa hitintills (figur 5)”

Relationen mellan immateriella tillgångar och goodwill hos olika förvärvare

Ett annat sätt som vi analyserar förvärven på är relationen mellan å ena sidan goodwillvärdet och å den andra totalt värde på identifierade immateriella tillgångar och goodwill. Av förvärvarna 2022 har vi grupperat 117 av de 120 i respektive tioprocentintervall (figur 4). Tre företag med enbart finansiella och materiella tillgångar är ej med.

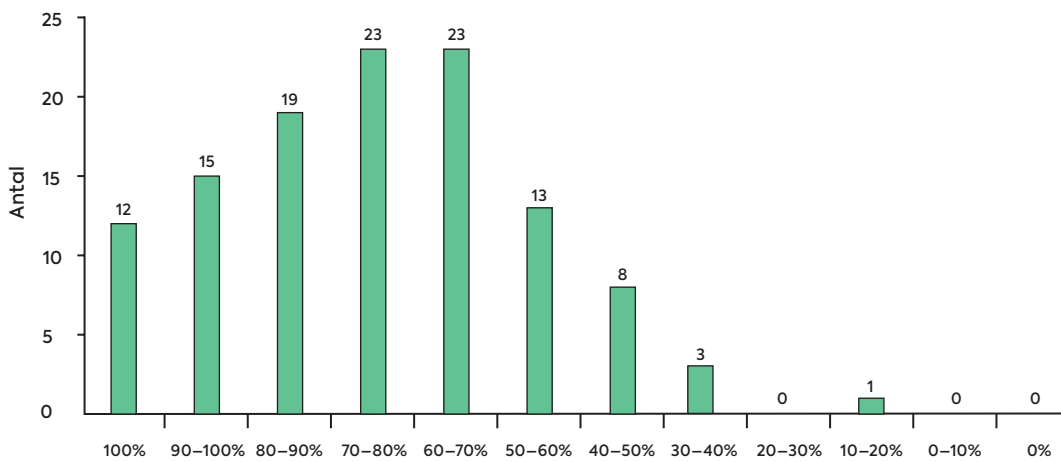
Alltså redovisade 12 förvärvare 2022 (det vill säga 10 procent) goodwill men inte några identifierade immateriella tillgångar. Ingen förvärvare hade ett netto av förvärvade tillgångar (materiella, finansiella och immateriella) och övertagna skulder som precis motsvarade köpeskillingen och därmed inte fick någon goodwill.

Gruppen 100 procent, goodwill men inga identifierade immateriella tillgångar, är därmed 2022 den

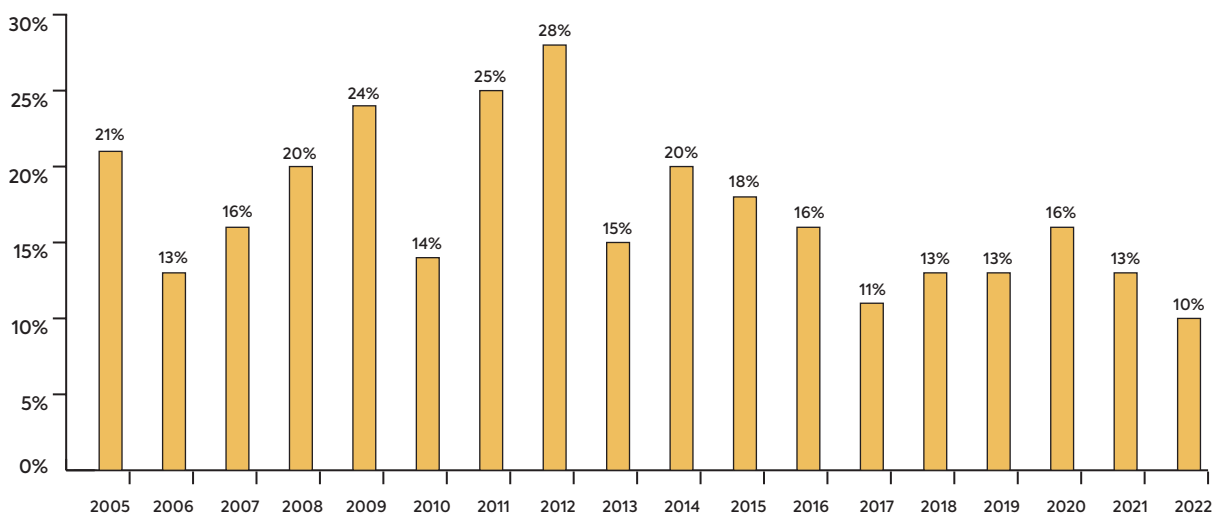
bästa hitintills (figur 5). Gruppen tycks ha stabiliserat sig på nivån 16 procent eller bättre.

Gruppen 100 procent kan, som tidigare år, förklaras med att en del av företagen gör begränsade insatser för identifiering av immateriella tillgångar vid mindre förvärv. I IFRS 3 finns inget undantag från att göra egentliga förvärvsanalyser även av mindre förvärv, och det är ett problem att föreställningsramens egenskap avseende väsentlighet inte verkar ha någon enhetlig tillämpning för förvärvsanalyser. Möjligen kan man av IFRS 3 (2008 punkt B 65) om upplysningar dra slutsatsen att om det under rapportperioden är ett enda oväsentligt förvärv, eller flera förvärv som även tillsammans är oväsentliga, behövs ingen egentlig förvärvsanalys⁴. Dock har vi, som sagt inledningsvis, ur hela undersökningen exkluderat åtta företag med förvärv där företaget angett att förvärvet eller förvärven ej är väsentliga, varför det inte lämnar mer information.

Figur 4 Goodwill/identifierade immateriella tillgångar och goodwill

Figur 5 Andel 100 procent, goodwill men inga identifierade immateriella tillgångar

Beskrivning av förvärvade immateriella tillgångar

Vi ser att det negativa trendbrottet efter 2018 (figur 6), vad gäller att specificera vilka immateriella tillgångar som identifierats, fortsatte också 2022. Rekordåren var 2009 och 2010, då endast ungefär hälften inte specificerade, för att inte tala om 2011 då två tredjedelar specificerade. Under 2022 var det 58 utav 105 företag med immateriella tillgångar (dvs. 55 procent) som ej närmare specificerade vad förvärvade immateriella tillgångar bestod av och hur det verkliga värdet för immateriella tillgångar fördelade sig mellan de olika beståndsdelarna. Dessa 58 angav alltså i noten enbart att immateriella tillgångar identifierats och dessas totala verkliga värde.

De saknade specifikationerna förefaller vara en snäv tolkning av att upplysning ska lämnas om: "De belopp som redovisats per förvärvstidpunkten för varje större slag av förvärvade tillgångar och övertagna skulder" (IFRS 3 2008 B 64 i), särskilt som upplysningarna ska hjälpa användare "att bedöma karaktären på och den finansiella effekten av ett rörelseförvärv [...]" (IFRS 3 2008 p. 59)⁵.

Ett exempel på en långtgående tolkning av varje större slag är BHG Group AB:s förvärv av Hemmy AB. Av förvärvsnoten framgår endast:

- Net Identifiable assets and liabilities: 8.0
- Goodwill: 76.0
- Purchase price: 84.1

Inget sägs om "de faktorer som utgör redovisad goodwill [...] immateriella tillgångar som inte uppfyller villkoren för separat redovisning eller andra faktorer" (IFRS 3 B 64 e)⁶.

Värdenedgångar på och nedskrivningar av goodwill

Vi har alltså precis som de åtta föregående åren också undersökt alla 242 företag med goodwill i balansräkningen: vilket beloppet av goodwill var och gjorda nedskrivningar 2014–2022. Se figur 7 för totalbeloppen av goodwill före nedskrivningar och nedskrivningsbeloppen varje år (reduceringar till följd av avyttringar ingår i princip inte i dessa

nedskrivningsbelopp). Antalet företag som gjorde nedskrivningar respektive år och summan av nedskrivningsbeloppen i förhållande till summan av goodwillbeloppen var:

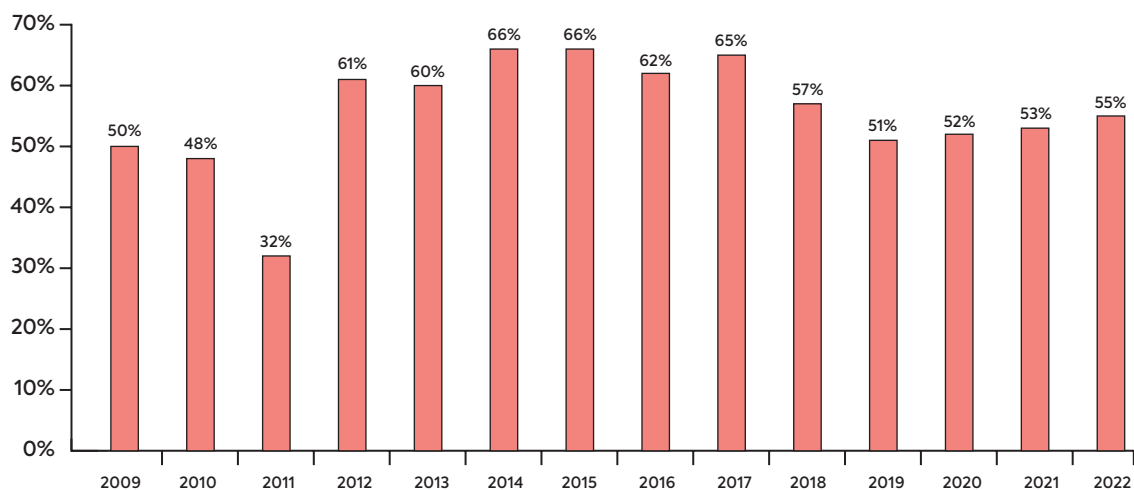
- 2014 32 företag och 0,9 procent
- 2015 23 företag och likaså 0,9 procent
- 2016 endast 17 företag och 0,6 procent
- 2017 19 företag men hela 2,3 procent. Dock stod Ericsson för 1,6 procentenheter och övriga 18 företag för 0,7 procentenheter
- 2018 21 företag och knappt 1,0 procent
- 2019 21 företag och knappt 1,1 procent
- 2020 19 företag och drygt 1,3 procent. Dock stod Telia för 0,8 procentenheter och övriga 18 företag för låga 0,5 procentenheter.
- 2021 18 företag och knappt 1,4 promille. Dock stod Investor för knappt 0,5 promilleenheter och Lindab för drygt 0,3 promilleenheter och övriga 16 företag för låga 0,6 promilleenheter.
- 2022 16 företag och knappt 4,0 procent. Dock stod SSAB för 2,1 procentenheter och Telia för 1,2 procentenheter. Om man även beaktar att Sinch stod för 0,3 procentenheter och CINT Group för 0,2 procentenheter stod övriga 12, av totalt 242 företag med goodwill, för låga 1,75 procent.

Figur 7 illustrerar åter hur små nedskrivningarna är i förhållande till totalt redovisad goodwill, mellan 0,6 och 1,3 procent av goodwillposten perioden 2014–2020 (även 2017 i det intervallet exklusive Ericssons nedskrivning). Nedskrivningarna 2021 blev försumbara 1,4 promille (1,7 Gkr). Mot denna bakgrund blev 2022 ett år med flerdubbel nedskrivningskvot, inklusive de fem företagen med större belopp. Även utan dem är 1,75 procent väsentligt högre än något tidigare år.

Som framgår ovan fylls dessutom total goodwill på varje år med betydligt mer än vad som skrivs ner, 86,4 miljarder 2020 står sig inte alls mot rekordet 204,3 miljarder 2021, men påfyllnaden minskade något 2022 till 179 miljarder.

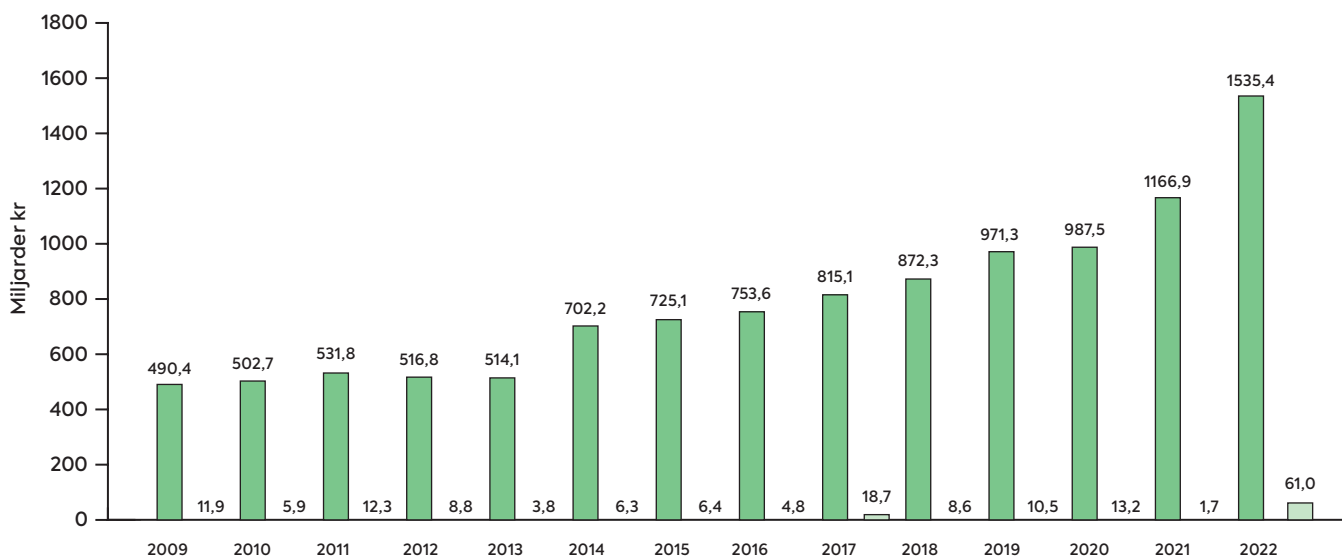
De begränsade nedskrivningarna även 2022 framstår dessutom som rätt märkliga med tanke på den ränteuppgång som skedde från 2021 till 2022: den 10-åriga räntan gick upp med cirka 2 procentenheter,

Figur 6 Specifikation av immateriella saknas

- Goodwill före nedskrivningar
- Nedskrivningar

Figur 7 Goodwill och nedskrivningar

vilket ändå inte ledde till ökat antal som gjorde nedskrivning. Figur 8 visar därtill att många företag antingen sänkte avkastningskravet (WACC) i sina beräkningar (22 företag eller 10 procent) eller bibehöll samma nivå (33 företag eller 15 procent). Av dem som sänkte är det mycket få som kommenterade sin förändring av avkastningskravet. I Figur 8 visas detta där vi har grupperat företagen utifrån förändringen av WACC mellan 2021 och 2022. För de företag som använde flera olika WACC har vi använt ett genomsnitt av dessa.

Intresset allmänt för nedskrivningar synes också rätt lågt, bland annat har inte Nämnden för svensk redovisningstillsyn, trots enligt ovan åter begränsade nedskrivningar 2022 och minskat avkastningskrav i vart tionde företag, tagit upp något ärende under 2023 som handlar om IAS 36.

Beloppet av goodwill i förhållande till företagets eget kapital kan också analyseras (figur 9). Vid en jämförelse mellan 2022 och Björn Gauffins och Anders Thörnstens undersökning av 2008⁷ framgår att andelen företag där goodwillposten motsvarar mer än koncernens egna kapital visserligen är ungefär oförändrad, men andelen där goodwill motsvarar mellan 50 och 100 procent av eget kapital har ökat kraftigt, med 7 procentenheter. Då andelen med ingen goodwill alls

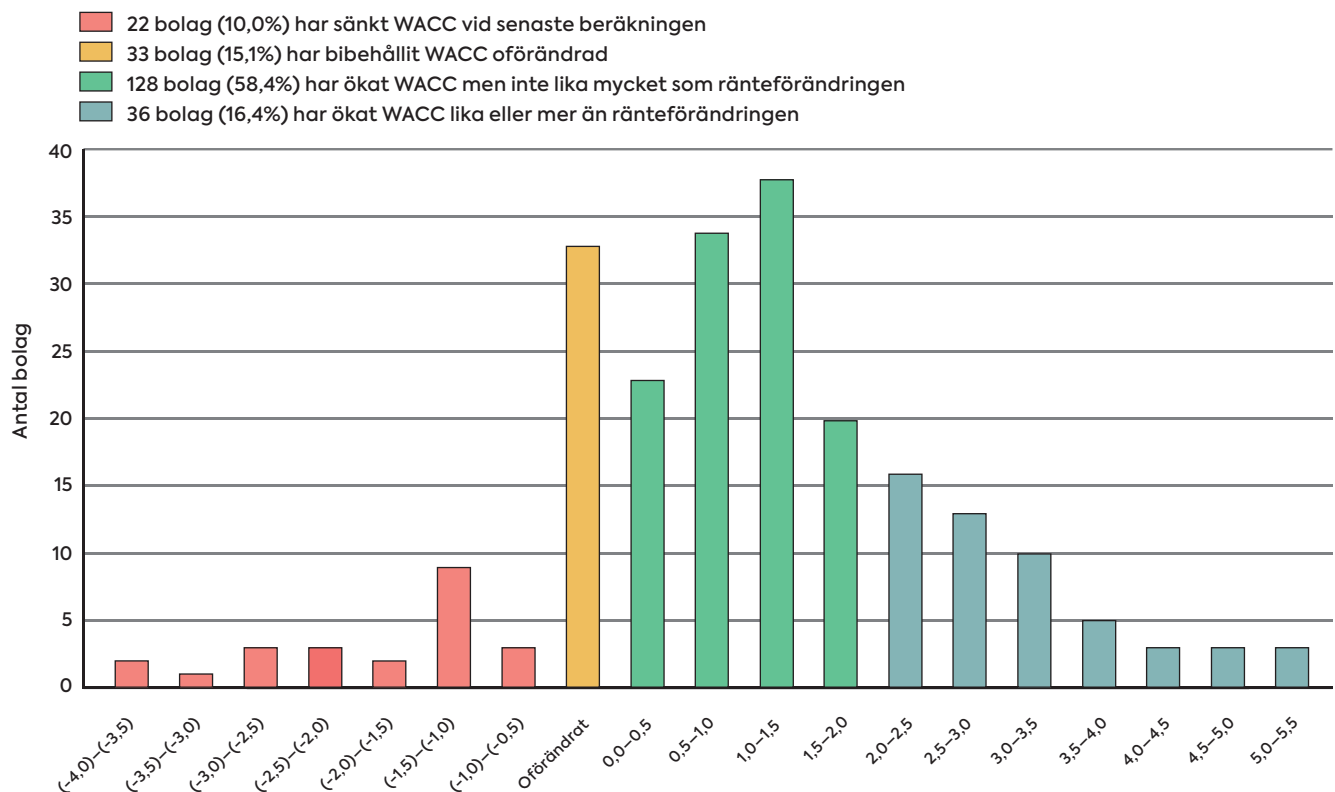
är knappt 5 procentenheter större så har andelen där goodwill motsvarar mellan 0 och 50 procent av det egna kapitalet minskat kraftigt, från 45,5 procent 2008 till 34,2 procent.

Immateriellt allt större andel i de stora börsföretagen

Som en komplettering till analyserna av förvärvsnoter visar vi att goodwill och övriga immateriella tillgångar blir allt viktigare i börsföretagen. Utvecklingen av tillgångarnas andelar i 24⁸ företag på Nasdaq OMX Stockholm Large Cap-lista, exkluderat för så kallade tillgångsbolag (fastighets-, investment- samt gruv- och oljebolag), framgår i figur 10. Kolumnen 2019 (just) är beloppen enligt rapporterna med avdrag för ökningen 2019 till följd av införandet av IFRS 16 Leasingavtal, alltså är den kolumnen jämförbar med alla åren 2006–2018.

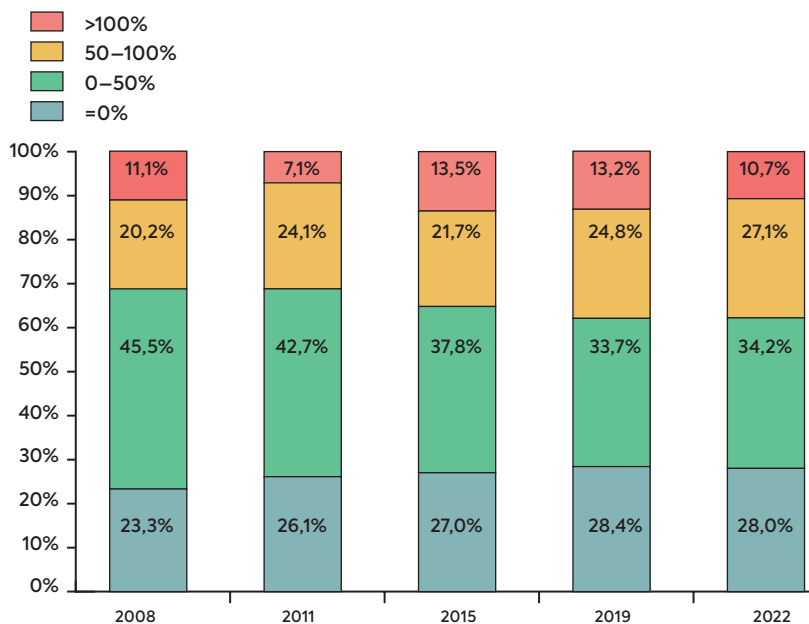
I utvecklingen av de olika tillgångskategoriernas andelar i de 24 företagen syns en stor ökning i andelen goodwill och immateriella tillgångar, från knappt 18 procent 2006 till en plåtå på först 22 à 23 procent 2007–2013 och sedan 24 à 26 procent till och med 2019 (just). Andelen 2022 ökade något men är kvar på nivån från och med 2019.

Figur 8 Förändring av WACC mellan 2021 och 2022

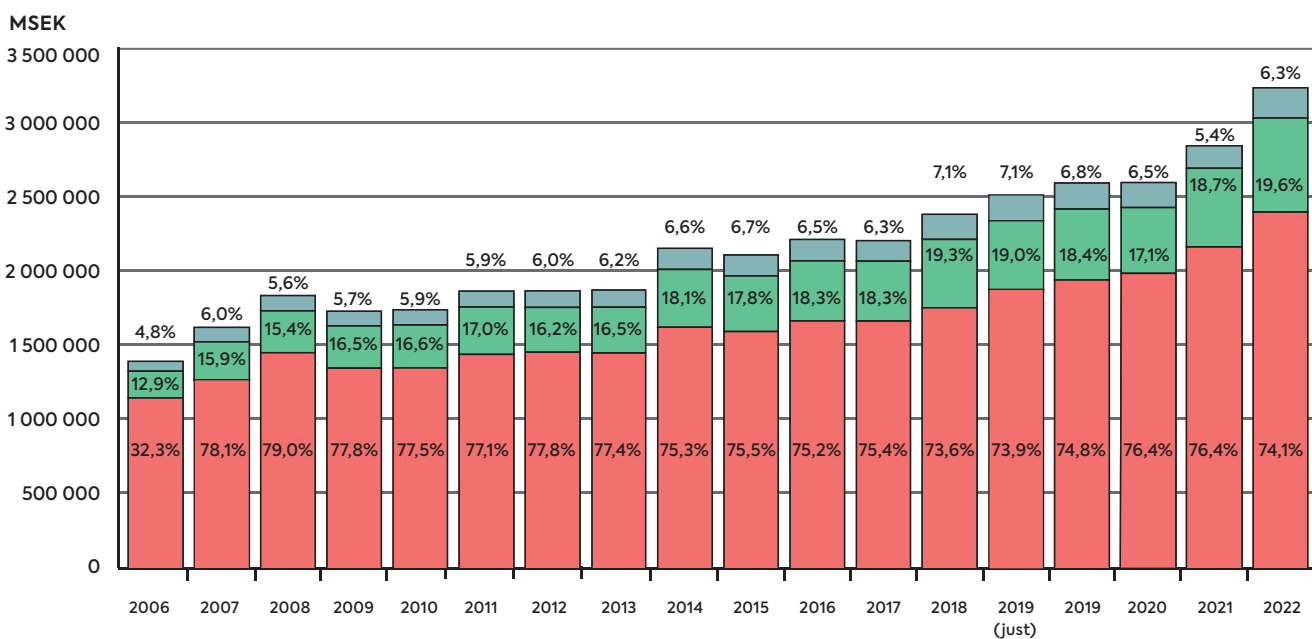

Figur 9 Goodwill som andel av eget kapital, andel bolag

Figur 10 Bolagens totala tillgångar

- Materiella och finansiella tillgångar
- Goodwill
- Övr. immateriella tillgångar

Sammanfattning av studien av 2022

Efter att ha studerat helårsrapporterna även för 2022 kan vi konstatera:

- Summerat förvärvsbelopp 2022 blev 273 Gkr, fyra femtedelar av 336 Gkr 2021, men ändå mer än en fördubbling från 128 Gkr 2019 och 127 Gkr 2020.
- Andelen identifierade immateriella tillgångar (av immateriella tillgångar och goodwill) ungefär på nivån 2020 och 2021 men lägre än de föregående åtta åren, 2012–2019.
- Lägsta och alltså bästa andelen hittills av förvärvare som redovisar goodwill utan att alls identifiera immateriella tillgångar, endast 10 procent och en procentenhet bättre än 2017.
- Andelen som inte närmare anger vilka immateriella tillgångar som identifierats två procentenheter sämre 2022 än 2021 och fortsatt negativ trend från och med 2019. Dock är även 2022 bättre än åren 2012–2017.
- Väsentligt högre nedskrivningar av goodwill, i förhållande till totalt redovisad goodwill. Även om man bortser från de fem företagen med störst nedskrivningar så ligger 2022 högre än något tidigare år. Dock är antalet företag som genomförde nedskrivningar två, eller 11 procent, färre 2022 än vad de var 2021.

Debatt och andra undersökningar

IASB:s *Post-implementation Review (PiR) of IFRS 3* startades 2013 och följdes redan i januari 2014 av begäran om information. Denna PiR behandlade vi utförligt varje år från och med i artikeln om nionde året, men denna gång blir det en mera kortfattad behandling. IASB flyttade i december 2022 projektet till arbetsplanen för standardgivning, och ändrade

titeln till *Business Combinations-Disclosures, Goodwill and Impairment*. Ett av delämnena som då diskuterades var identifierbara immateriella tillgångar men IASB beslutade tentativt att hålla fast vid sin preliminära uppfattning och därför inte ändra i kriterierna i IFRS 3 för att redovisa sådana tillgångar.

Andreas Barckow, IASB:s ordförande, som tog upp projektet i ett tal i december 2022, utgick från argumentet att modellen reducering av redovisad goodwill enbart vid värdenedgång inte fungerar som avsett – formulerat som det berömda *too little, too late* – men sade att IASB stannat vid att denna modell inte kan förbättras betydligt utan att införa väsentligt mera kostnader och komplexitet. Däremot hade IASB beslutat fortsätta med en omfattande uppsättning nya upplysningar, som kommer att storligen flytta nålen i rapportering om rörelseförvärv.⁹

Enligt IASB:s arbetsplan är nästa milsten ett utkast som förväntas under första halvåret 2024¹⁰. Vid mötet i maj beslutades tentativt att behålla kravet på en kvantitativ värdenedgångsprövning årligen. Vid mötet i september beslutades att utkastet ska innehålla förslag till ändringar i:

- IFRS 3 särskilt att förbättra den information som ges om rörelseförvärvs prestation
- IAS 36 särskilt värdenedgångsprövningen

I artikeln om sjuttonde året hade vi med att FASB i juni 2022 övergav ett projekt rörande den efterföljande redovisningen av goodwill, att tillåta företag att skriva av goodwill. Barckow nämnde i sitt tal att ett gemensamt möte med FASB och IASB i september 2022 gav tillfälle att diskutera skälen som hade lett FASB till att inte undersöka en avskrivningsbaserad modell vidare, och IASB:s strävan efter att

konvergera med FASB blev en viktig faktor i IASB:s beslutsfattande. Dock lade FASB i juni 2022 till att de kunde komma att ta upp projektet igen vid ett senare tillfälle, men det står kvar bland nyligen avslutade projekt¹¹.

Vid IASB:s möte i maj diskuterades också förslag till att förbättra värdenedgångsprövningens effektivitet. De skulle som nästa steg tentativt besluta om de ska fullfölja dessa förslag. Hjälp i att göra det kan de få från en artikel av Niclas Hellman och Tomas Hjelström, vid Handelshögskolan i Stockholm, som kompletterar mycken empirisk forskning med mer konceptuellt arbete¹². De tillämpar en komponentteori för goodwill, för att bland annat definiera värdenedgångs effektivitet, ett begrepp som ofta nämns i debatten men inte varit definierat. Inom denna ram jämför de den nuvarande IFRS-modellen med två alternativa modeller för reducering enbart vid värdenedgång:

1. Pre-acquisition headroom model, PH-modellen. Det ekonomiska värdet av förvärvarens kassagenererande enhet just före förvärvet minskat med nettot av redovisade värden då, inklusive eventuell redovisad goodwill, är oredovisad ekonomisk goodwill. Genom att lägga beloppet av denna goodwill till det redovisade värdet av nettotillgångarna, i värdenedgångsprövningen, utgör den inte en buffert mot värdenedgång av redovisad goodwill, som den gör i den nuvarande modellen, i IAS 36. Reducering, eller nedskrivning, görs när det aktuella ekonomiska värdet av enheten understiger summan av denna goodwill och det redovisade värdet av enhetens nettotillgångar.
2. Fair value model, FV-modellen. Nuvärdet av goodwill varje år, enligt logiken vid första redovisningen av den, som det aktuella ekonomiska värdet av rörelsen minskat med det aktuella verkliga värdet av identifierbara nettotillgångar. Reducering, eller nedskrivning, görs när denna återstod är mindre än goodwills redovisade värde.

Hellman och Hjelström kommer fram till att PH-modellen leder till mer effektiv värdenedgångsprövning än den nuvarande IFRS-modellen. Jämförd med FV-modellen är PH-modellen mer effektiv i det korta loppet och mindre effektiv i det långa loppet. Inom ovanstående ram illustrerar de också IFRS-modellens effektivitet jämförd med en modell med avskrivning av goodwill. De konkluderar dock att om en någorlunda effektiv modell vid enbart värdenedgång inte uppfattas som genomförbar är återgång till den dubbla ansatsen (avskrivning och nedskrivning vid värdenedgång) ett bättre alternativ.

Medan Joseph Schumpeter, som myntade uttrycksättet kreativ förstörelse, 1911 hyste uppfattningen att det allmänt sett inte är ägare av diligenser

som bygger järnvägar hade han 1942 ändrat sig till att det faktiskt var stora företag som drev innovationer. Det senare ser *The Economist* som en förklaring till uthålligheten hos företag som har en position på sin marknad. *The Economist* har granskat genomsnittliga åldern på varje företag på Fortune 500 dels 1990, dels 2023 och funnit att den ökat från 75 år till 90 år. Beträffande att företag som redan har en position och nykomlingar ofta spelar kompletterande roller i innovationer anknyter *The Economist* till William Baumol. Den som minns sin Baumol tänker väl direkt på hans kostnadssjuka, myntad på 1960-talet: löneökningarna i arbeten med liten eller ingen ökning i arbetskraftsproduktivitet sker som svar på ökande löner i andra arbeten, med högre produktivitetstillväxt. Baumol skrev emellertid 2002 om en "David-Goliathsymbios": radikala genombrott av fristående innovatörer stegras sedan av etablerade företag. Förvärv som är strategiska i ordets egentliga bemärkelse.¹³

Vad *The Economist* visar om genomsnittlig ålder på företag anknyter till det som Hellman och Hjelström framhåller: beräkningen av nyttjandevärde enligt IAS 36 bygger på ett detaljerat scenario för de inledande åren, högst fem såvitt det inte finns goda skäl för fler år, och ett slutvärde som fångar perioderna därefter i ett oförändrat tillstånd. Man kan, fortsätter de, argumentera för att det tyder på att förvärvad kärngoodwill realiserar över fem år.

Hellman och Hjelström konstaterar vidare att konkurrenskrafter i en marknadsekonomi medför att fortlevnadselementet och betalda synergier förväntas avta över tid. De stödjer detta på engångsgång gjord av *Accounting Standards Board of Japan* (ASBJ), som sägs visa att övernormala avkastningar typiskt sett avtar över 3–10 år. De åtta studierna om just detta ämne konkluderade otvetydigt, enligt ASBJ, att överavkastningen återgick till branschgenomsnittet. Några av studierna gick vidare till att i många fall minskade överavkastningskraften på det stora hela över de första fem åren efter rörelseförvärvet och utslocknade inom tio år.¹⁴ (Det framgår naturligtvis inte av ASBJ:s rapport, men man kan konstatera att det är i linje med vad Oskar Sillén ansåg, även om han tänkte sig en avskrivningstid på mer än 10 år i vissa fall.) Tydligheten i ASBJ:s konklusioner är dock inte klar i rapportbilagan med sammanfattningar av de åtta studierna.

Emmeli Runesson och Niuosha Samani, vid Handelshögskolan i Göteborg, studerade effekten av hybrid i tonen i företagstoppen, som den kommer till uttryck i vd-brev, på goodwillredovisning. Hybridisk ton var positivt och signifikant korrelerad med goodwill i procent av den totala köpeskillingen respektive i procent av det verkliga värdet av immateriella tillgångar inklusive goodwill. Vidare var

hybristisk ton förknippad med att goodwill skrevs ner mindre i rättan tid, vilket kan förstås som att hybristiska vd:ar är mer troliga att överskatta framtida nettokassainflöden och mindre troliga att uppfatta behovet av en nedskrivning av goodwill. Runesson och Samani avslutar med att IASB bör beakta detta då de fortsätter att utvärdera de relativa fördelarna av årlig värdenedgångsprövning jämfört med avskrivning av goodwill.¹⁵

Peter Frii, vid Handelshögskolan vid Umeå universitet, och Mattias Hamberg, vid Handelshögskolan vid Universitetet i Stavanger, noterade att det i forskningen är mycket mindre fokus på första redovisningstillfället av goodwill än på värdenedgångsprövningen. Eftersom den senare kan vara endogen bestämd av den förra fann de det också vara viktigt att utröna huruvida goodwill påverkas av olika motiv vid förvärvsanalysen. I motsats till tidigare studier fann de inte att resultatbaserad belöning påverkar den andel av köpeskillingen som redovisas som goodwill. I stället fann de, när ett familjeägt företag är förvärvaren, att en större andel av köpeskillingen redovisas som goodwill än som specifika tillgångar och skulder. Dessa två iakttagelser indikerar att kontrollerande ägare kan tygla företagsledningens motiv, medan kontrollerande familjer kan använda handlingsfriheten i IFRS 3 enligt sina motiv.¹⁶

Frode Kjærland, Kristian Forbord, Are Oust och Håkon Stephani, vid Handelshögskolan vid Norges teknisk-naturvetenskapliga universitet, inleder med att huvudfrågorna för rapportering av goodwill är om ett företags ledning på ett tillförlitligt sätt förmedlar sin privata information om framtida avkastning och om de upplyser om värderrelevant och användbar information. Författarna studerade 449 av företagen i STOXX Europe 600 under den ovanligt långa perioden från 2005 till 2018. Bland mycket

annat finner de att goodwillnedskrivningar under den globala finanskrisen 2008–2009 och skuldskrisen i EU 2011 avvek signifikant från nedskrivningar andra räkenskapsår. Metaforiskt sett innebär detta att de makroekonomiska konsekvenserna av pandemin skulle kunna ha en omfattande effekt på nedskrivningar 2020 och de efterföljande åren, en ökad frekvens och storlek. Vidare visar deras statistik mycket låga nedskrivningskvoter för de flesta företag-årsobservationer. Beaktande att det ekonomiska värdet av goodwill härleds ur förväntningar på framtida överavkastningar kan detta indikera att nedskrivningskvoterna inte korrekt återger goodwillpostens livslängd.¹⁷

Vad Kjærland med flera anför kan leda vidare till den konsultation som *International Organization of Securities Commissions (IOSCO)*¹⁸ inledde i juni 2023. Mot bakgrund av att de 2022 noterade att efterhand som ekonomiska omständigheter utvecklas och ändras är det kritiskt för företagsledning att noga bedöma den senaste ekonomiska omgivning i vilken företaget verkar och återge den i de antaganden som används i värdenedgångsprövningar av goodwill. Med tanke på detta går konsultationen ut på att goodwillen inte tas upp utöver sitt återvinningsvärde och att värdenedgångar redovisas i rättan tid. IOSCO lägger till att övervakare anser att goodwillredovisning bör fortsätta att vara i fokus de kommande åren, i ljuset av den aktuella och globala makroekonomiska omgivningen.^{19,20}

ESMA offentliggör inför varje års granskning av helårsrapporterna sina fokusområden. Inför granskningarna 2019–2023 nämndes inte IFRS 3. Inte heller vid granskningen 2024 av rapporterna för 2023 är IFRS 3 med, men man ska betänka att då kommer första prioritet åter att vara klimatrelaterade ämnen och den andra prioritet den makroekonomiska

omgivningen. Beträffande den senare nämns kort återvinningsvärdet av tillgångar som värdenedgångsprövas enligt IAS 36. Termen 'goodwill' nämns inte i dokumentet.²¹

Avslutning

Återigen vill vi framhålla att det är nedslående, för oss som regelivrare, med de begränsade identifieringarna av immateriella tillgångar på detta artonde år med IFRS 3. Dock finns det, som framgår ovan, även detta år flera företag som identifierar immateriella tillgångar och lämnar upplysningar enligt reglerna i IFRS 3.

Vidare oroas vi av en fortfarande låg nedskrivningsnivå trots den ökade räntenivån 2022 från 2021. Hela 10 procent av företagen sänkte den använda diskonteringsräntan och ytterligare 15 procent behöll den oförändrad. Detta har bland annat medfört att två färre företag gjorde nedskrivningar 2022 än 2021. Det är viktigt att marknads aktörer kan känna ett förtroende för de subjektiva bedömningarna i värdenedgångsprövningarna. Om marknaden uppfattar att företagen enbart kan förändra en variabel för att slippa göra nedskrivning, utan att detta ifrågasätts av revisorer eller övervakningsorgan, så försvinner nyttan med dessa prövningar. Frågan som därmed uppstår är hur effektiva reglerna kring nedskrivningar egentligen är idag.

Joachim Landström, vid Uppsala universitet, talar utförligt om en goodwill-bomb. Efter avskaffandet av goodwillavskrivningar 2005, ett decennium av fallande räntor och nu mycket högre räntor döljer sig i många svenska börsbolag en bomb.²² Frågan som vi ställer oss, inte minst inför helårsrapporteringarna för 2023, är om denna bomb kommer att brisera eller bara pysa ut sakta, eller om denna goodwill bara kommer att fortsätta att bli en större del

av företagens balansräkningar. Det synes finnas en ovilja att göra mindre nedskrivningar av goodwill efterhand, utan nedskrivningar sker i mångt och mycket bara när man till slut måste. – Som vi tog upp i förra årets artikel är detta något som inte gäller bara i Sverige utan även i andra länder såsom Tyskland och även Storbritannien.

Landström framhåller också att värdenedgångsprövningar är ett område som består av subjektiva bedömningar (gällande både avkastningskrav och prognoser) och därmed ger ett visst spelrum att åtminstone skjuta på nödvändiga nedskrivningar. Han berör även den roll som revisorerna spelar, men den rollen saknade vi kanske främst i Runessons och Samanis artikel. Det är lätt att föreställa sig mer eller mindre hybridiska vd:ar, rentav vd:ar som inte är hybridiska, och det kan förvisso vara svårare att revidera företag med hybridisk vd, men vi utgår från att varje revisionsbyrå har en aktivitet typ lär känna klienten. Det förefaller lite som om forskare i gemen ser på revisionen som en motor som går på högvarv men med växeln i friläge. Som exempel på detta att effekten av graden av vd:s hybrid är så stark att den ger signifikant utslag i korrelationen med hur goodwill skrivs ner.

BJÖRN GAUFFIN

verksam vid Kanton Finansiella Rådgivning AB

EK. DR SVEN-ARNE NILSSON

verksam vid Deloitte och var adjungerad professor vid Linköpings universitet

Fotnoter

- 1) Samtliga svenska aktiebolag med aktier noterade på Stockholmsbörsen (OMX Nordic Exchange Stockholm) 2023-03-31.
- 2) Alltså har vi exkluderat åtta företag med förvärv där företaget angett att förvärvet eller förvärven ej är väsentliga.
- 3) Liksom i studierna av de föregående sju åren ovägda genomsnitt.
- 4) I Nämnden för svensk redovisningstillsyns årsrapport för 2022 konstaterades att IFRS 3 saknar en definition av ett väsentligt förvärv, men Nämnden angav några olika sätt att se på väsentlighet, vid bedömningen. Ett sådant är hur stor goodwill som uppstår i det specifika förvärvet i förhållande till förvärvarens totala goodwill. Om ett visst förvärv bedöms vara väsentligt är det viktigt med upplysningar separat för det specifika förvärvet, avslutade Nämnden.
- 5) Det står i kontrast mot att upplysningar ska lämnas för varje slag av immateriell tillgång, enligt IAS 38 Immateriella tillgångar p. 118.
- 6) Dock står det i "framvagnen": "We acquired Hemmy AB, which conducts online sales of consumer appliances, household appliances, and home and garden products in Sweden. The acquisition broadened BHG's offering on Vitvaruexperten.com as well as on the Group's other relevant platforms. The acquisition also enables further economies of scale in terms of purchasing, logistics and market strategies."
- 7) Björn Gauffin och Anders Thörnsten undersökte goodwillnedskrivningarna under 2008 och 2009, även då begränsade till 1-2 procent (trots mitt under finanskrisen): Gauffin, B., & Thörnsten, A. (2010). Goodwillnedskrivningar 2009, en svårbedömd historia. Balans, (8-9), 49-52.
- 8) Alla tidigare år var det 25 stora företag men Swedish Match är inte noterat längre.
- 9) Barckow, A. (2022-12-12). Prepared remarks by IASB Chair Andreas Barckow at US SEC/AICPA conference. Tillgänglig 2023-08-29: [IFRS - Prepared remarks by IASB Chair Andreas Barckow at US SEC/AICPA conference](#)
- 10) IFRS. (2023). IFRS Foundation workplan. Business Combinations-Disclosures, Goodwill and Impairment. Tillgänglig 2023-11-16: [IFRS - Business Combinations—Disclosures, Goodwill and Impairment](#)
- 11) FASB. (2022). Identifiable Intangible Assets and Subsequent Accounting for Goodwill (removed from agenda June 15, 2022). Tillgänglig 2023-11-16: <https://www.fasb.org/page/PageContent?pagelid=/projects/recently-completed/identifiable-intangible-assets-and-subsequent-accounting-for-goodwill.html>
- 12) Hellman, N., & Hjelström, T. (2023, september). The goodwill impairment test under IFRS: Objective, effectiveness and alternative approaches. *Journal of International Accounting, Auditing and Taxation*. Tillgänglig 2023-08-30: <https://www.sciencedirect.com/journal/journal-of-international-accounting-auditing-and-taxation>
- 13) The Economist. (2023-08-26). Goliath's triumph Why America's corporate giants are surprisingly impervious to disruption, p. 47f.
- 14) Accounting Standards Board of Japan. (2015). Research Paper No. 1: Research on Amortisation of Goodwill. Tillgänglig 2023-09-19: <https://www.asb.or.jp/en/discussions/papers/2015-0519.html>
- 15) Runesson, E., & Samani, N. (2023). Goodwill or "No-will": Hubris in the tone at the top. *Journal of International Contemporary Accounting and Economics*. Volume 19, Issue 1, April 2023 Tillgänglig 2023-09-04: <https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S1815566922000261?via%3Dihub>
- 16) Frii, P., & Hamberg, M. (2021). What motives shape the initial accounting for goodwill under IFRS 3 in a setting dominated by controlling owners? *Accounting in Europe*. Tillgänglig 2023-09-07: <https://doi.org/10.1080/17449480.2021.1912369>
- 17) Kjærland, F., Forbord, K., Oust, A., & Stephani, H. (2023). Management's Discretionary Assessment of Goodwill Impairments—Evidence from STOXX Europe 600. *International Journal of Financial Studies* 11 (2). Tillgänglig 2023-10-06: <https://www.mdpi.com/2227-7072/11/2/81>
- 18) IOSCO är den internationella enhet som för samman världens reglerare av finansiella marknader (https://www.iosco.org/about/?subsection=about_iosco.)
- 19) IOSCO. (2023). Consultation on Goodwill. Tillgänglig 2023-12-07: <chrome-extension://efaidnbnmnncbjpcglclefindmkaj/https://www.iosco.org/library/pubdocs/pdf/IOSCOPD737.pdf>
- 20) Tiden för att lämna kommentarer till IOSCO löpte ut 2023-09-20 och återföringen skulle användas för rekommendationer för övervakare, revisorer, företag och de som har företagsstyrning som uppdrag. Hittills finner vi dock på webbplatsen intet annat än att värdenedgång på bland annat goodwill är med i arbetsprogrammet för 2023-2024.
- 21) ESMA. (2023). PUBLIC STATEMENT European common enforcement priorities for 2023 annual financial reports. ESMA32-193237008-1793. Tillgänglig 2023-11-16: [Statement on European Common Enforcement priorities for 2023 annual reports \(europa.eu\)](#)
- 22) Landström, J. (2023-10-13). Allt om goodwill-bomben i svenska bolag. Marknaden. Tillgänglig 2023-11-24: <https://play.pod.space/affarsvarldenmagasin/allt-om-goodwill-bomben-i-svenska-bolag>